

Jef Sloodmaeckers | Lieven Migerode

PARTNERGEWELD EN EMOTIONALLY FOCUSED THERAPY *Vechten voor de liefde*

Voor Linne:

Omdat jij me leert dat het wonen in de liefde oude wonden geneest.

(J.S.)

Voor Mieke:

Omdat wij samen alleen goede kanten hebben, de mindere die aanvaarden we als deel van de geliefde ander.

(L.M.)

D/2020/45/117 – ISBN 978 94 014 6719 3 – NUR 870, 890

Vormgeving omslag: Gert Degrande | De Witlofcompagnie

Vormgeving binnenwerk: Wendy De Haes

© Jef Sloomaeckers, Lieven Migerode & Uitgeverij Lannoo nv, Tiel, 2020.

Uitgeverij LannooCampus maakt deel uit van Lannoo Uitgeverij,
de boeken- en multimedialdivisie van Uitgeverij Lannoo nv.

Alle rechten voorbehouden.

Niets van deze uitgave mag veeelvoudig worden en/of openbaar gemaakt,
door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook,
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Uitgeverij LannooCampus

Vaartkom 41 bus 01.02

3000 Leuven

België

www.lannoocampus.be

Postbus 23202

1100 DS Amsterdam

Nederland

www.lannoocampus.nl

INHOUD

INLEIDING	7
DEEL I DE BLIK OP PARTNERGEWELD	17
1 Naar een nieuwe benadering van partnergeweld	19
2 Partnergeweld en hechting	33
DEEL II DE RELATIONELE LANDKAART VAN PARTNERGEWELD	41
3 Relatietherapie en Situationeel Partnergeweld	43
4 EFT als logische keuze voor de benadering van partnergeweld	57
5 Geweldpatronen binnen relaties: de minikaart	77
6 Geweldpatronen en hun proceslogica tot veiligheid	93
DEEL III OMBUIGEN VAN GEWELDPATRONEN IN DE PRAKTIJK	111
7 Therapeutische alliantie	113
8 Vier therapeutische taken in het de-escaleren van geweldpatronen	135
9 EFT-tango in fase 1: op weg naar de-escalatie	151
10 Omgaan met felle emoties in de sessie	163
11 Relatietherapie als gezinstherapie: kinderen in beeld	173
12 Fase 2: herstructureren – op weg naar veilige hechting	183
NAWOORD	195
EINDNOTEN	199

INLEIDING

Kopje onder

Therapeut: Dank jullie wel om me te durven tonen dat de wijze waarop jullie samen in conflict komen gevaarlijk kan worden. Steven, ik hoor jou zeggen dat het je soms te veel wordt. Je zegt zo vaak 'stop' en niets lijkt te helpen. Het conflict gaat steeds door. Je vertelt me dat er dan iets knapt in je lijf en je heel kwaad kunt worden. Mag ik je even iets vertellen en zou je me kunnen zeggen of je jezelf daarin herkent?

Steven: Euh ... Ja hoor. Natuurlijk.

Therapeut: Herinner je je nog hoe je elkaar als kind met je broer, je zus of vriendjes onder water duwde in het zwembad? Ik leerde dat conflicten tussen partners soms ook zo aanvoelen. Zeker wanneer je partner boos is en wanneer zij hard roept en verwijtende dingen zegt, voelt dat soms als onder water geduwd worden. De woorden en verwijten duwen ons onder in een bad van emoties. Meestal kunnen we dat verdragen omdat we ons los kunnen worstelen uit de greep van de ander en het lukt om weer boven water te komen en te ademen. Maar herinner je je nog hoe de greep van je broer of vriendje soms te sterk was en dat je klem zat onder water? Niet in staat je te bevrijden uit die greep ... Je zit vast en je wordt bang dat je zult verdrinken. Plotseling is het spel gevaarlijk geworden. Je raakt in ademnood. Hoe groter die druk wordt in je borstkas, hoe groter de paniek. Op dat moment ga je alles doen om je te bevrijden uit die situatie. Je gaat vechten. Je duwt, krabt, mept, slaat tot de ander zijn greep loslaat en je weer kunt ademen. Je duwt de ander op afstand. Je lijkt geen andere keuze te hebben dan je vriendje pijn te doen om weer te kunnen ademen. Je leek zelfs even te vergeten dat die ander je vriend is. Je moet gewoon ademen. Herken je dit?

Steven: Ja, eigenlijk wel. Ik heb het haar al eens proberen uit te leggen. Ze doet me pijn met haar woorden en dan raak ik echt gewond. Het is niet verstandig om een gewonde leeuw te blijven slaan en in een hoek te duwen. Dan wordt het gevaarlijk, want die leeuw wil weg van die situatie en zal gaan aanvallen.

Partnergeweld. Geweld tussen partners die van elkaar houden. Hoe is dat te begrijpen? Kunnen geweld en liefde twee kanten zijn van dezelfde medaille? In dit boek willen we een poging doen om het verband tussen graag zien en geweld zichtbaar en invoelbaar te maken. Invoelbaar is voor ons iets helemaal anders dan aanvaardbaar. Met invoelbaar bedoelen we partnergeweld op zo'n wijze te benaderen dat we ons als hulpverleners en therapeuten kunnen verbinden met de dynamieken van partnergeweld, zodat koppels die hulp zoeken zich welkom en begrepen kunnen voelen. Hun zoektocht naar hulp vertelt vaak impliciet dat ze het geweld zelf niet aanvaarden. Met dit boek willen we aantonen dat het overgrote deel van partnergeweld verbonden is met liefde en meer gaat over verlies van verbinding dan over macht tussen koppels. Naast een kader over geweld binnen koppels beschrijven we hoe relatietherapie de interventie bij uitstek is om koppels te helpen hun relatie te beveiligen. Geweld (verbaal en fysiek) lijkt via de weg van de wanhoop soms nog de enige uitkomst om onze relatie te beschermen tegen te veel afstand of te veel nabijheid. Het is dan ook logisch dat we de relatie als biotoop beschouwen waarin partnergeweld kan plaatsvinden én kan worden aangepakt. We stellen dat een groot deel van partnergeweld te begrijpen is vanuit liefde en elkaar graag zien, en dat partnergeweld daarom ook samen met het paar te bestrijden is binnen de setting van relatietherapie. Dit is een keuze die we hier voorstellen, motiveren en onderbouwen. De manier waarop geweld tussen geliefden relationeel is, vraagt een boek de tijd om verteld te worden. Maar de essentie laat zich vatten in de kleine verhalen waarmee we dit boek starten. Het eerste verhaal ('Kopje onder') vertelt iets over de manier waarop geweld in de relatie iets te maken heeft met het teveel aan nabijheid. Het tweede verhaal ('Vast in het moeras') vertelt iets over de manier waarop het teveel aan afstand in een liefdesrelatie kan leiden tot geweld.

Vast in het moeras

Therapeut: Mag ik jullie even onderbreken? Jullie vinden de moed om mij te vertellen dat jullie conflicten soms echt uit de hand lopen. Lies, je legt me net uit dat je jezelf soms verliest in die conflicten. Dat zou ik graag beter begrijpen. Ik zou je graag een verhaal willen vertellen en nagaan of je jezelf en je agressie daarin herkent. Is dat oké?

Lies: Ja, hoor.

Therapeut: Wanneer mensen die van elkaar houden in conflict komen, raken ze verstrikt in hun emoties. Vooral de angst dat je partner je niet meer graag mag, kan je echt overspoelen. Ik zie het dan voor me alsof je plotsklaps in een moeras belandt van emoties. Hoe groter de angst wordt, hoe meer je erin dreigt weg te zakken. De kleverige massa zuigt je naar beneden, de diepte in. Je raakt in paniek en je roept dat je in gevaar bent en helemaal dreigt weg te zakken, en dus dood te gaan. Je hebt de tijd niet om de situatie rustig uit te leggen, je kunt enkel roepen. Jammer genoeg missen deze woorden hun effect. Je partner schrikt van het gebrul, raakt bevangen door de scherpte van je woorden en ziet niet dat het een uiting is van de paniek van weg te zakken in de modder. Op momenten dat je dreigt kopje onder te gaan in het moeras, op het moment dat je voelt dat je je partner met je woorden en roepen niet duidelijk kunt maken dat je hulp nodig hebt, ga je uit onmacht en paniek grovere middelen gebruiken om je partner bij je te houden. Op dat moment ga je soms slaan, met dingen gooien of stampen. Alles om je partner duidelijk te maken dat je dreigt ten onder te gaan in het moeras van angst en dat nabijheid en hulp van je partner het enige is dat je kan redden. Gebeurt er iets vergelijkbaars bij jou op momenten dat je agressief wordt?

Waarom een nieuw boek schrijven over partnergeweld? We hebben ons die vraag meermaals gesteld. Er zijn immers al heel wat boeken verschenen over dit onderwerp. Het valt ons op dat het thema, ondanks de soms zorgvuldige en vernieuwende publicaties, steeds benaderd wordt vanuit de polarisaties tussen man-vrouw en dader-slachtoffer. Het heeft ons altijd geïntrigeerd hoe het spreken en schrijven over dit thema vaak besmet is door de polariserende kracht van partnergeweld. Je ziet dit niet alleen in literatuur over dit thema. In ons werk zagen we vele koppels verstrikt raken in tegengestelde overtuigingen, maar we ontmoetten eveneens heel wat teams en hulpverleners die vastliepen in twee kampen wanneer ze geconfronteerd werden met dit thema. Na jarenlange ervaring in het werken met geweldkoppels raakten wij ervan overtuigd dat deze polariserende kijk op partnergeweld niet helpend is. En nog veel belangrijker: koppels voelen zich er niet in thuis, voelen zich niet begrepen. Daarom vonden wij het tijd voor een meer genuanceerde kijk op dit thema. Er is bovendien weinig geschreven over de manier waarop relatietherapie geweldkoppels kan helpen hun relatie weer verbonden en veilig te maken. Wij ervaren al jaren dat verbindende interventies juist helpend zijn bij het overgrote deel van de situaties van huiselijk geweld.

Met dit boek willen we een andere, vernieuwde kijk op partnergeweld formuleren en in het bijzonder een pleidooi houden voor koppelgericht werken met partnergeweld. Onze ideeën zijn gegroeid doorheen jarenlange klinische ervaring in het werken met dit thema. We hebben elkaar uitgedaagd en bevroegd in ons werk en hebben getracht zo goed mogelijk te luisteren naar experts over partnergeweld, namelijk de koppels of partners die verstrikt raakten in geweldpatronen. We zochten naar een model om hun verhalen te begrijpen en te ordenen. Daarnaast zijn we op zoek gegaan naar wat gespecialiseerde literatuur en onderzoek wereldwijd ons te leren had. Er zijn een aantal belangrijke overwegingen die ons hebben geleid bij dit schrijven:

Is partnergeweld van toen hetzelfde als partnergeweld van vandaag?

Partnergeweld gaat over geweld tussen twee mensen die samen een relatie hebben. Voor ons is het woord relatie essentieel. Laat nu net relatie iets zijn dat de laatste decennia in onze moderne westerse samenleving enorme evoluties heeft doorgemaakt. Daar waar een relatie vroeger geïnstitutionaliseerd werd door het beschermende kader van het huwelijk, zijn er de dag van vandaag steeds meer verschillende samenlevingsvormen tussen partners en is het

huwelijk zijn dwingend of beschermend karakter kwijt. Trouwen is niet langer gelijk aan houden. We geloven dat wanneer het kernwoord, relatie, doorheen de tijd veranderd is, het niet anders kan dat partnergeweld vandaag iets anders is dan zestig jaar geleden en ook weer anders dan dertig jaar geleden.

Laten we even kort door de geschiedenis wandelen. Het lijkt ons niet moeilijk voor te stellen dat partnergeweld altijd bestaan heeft. Nog niet zo heel lang geleden werd dit in onze samenleving beschouwd als een vrij normale omgangsvorm tussen man en vrouw. Door de komst van het feminisme en de strijd die zij voerden is daar gelukkig verandering in gekomen en heeft er een evolutie plaatsgevonden in deze verhouding. Op dat moment ging men partnergeweld bekijken in termen van man-vrouw en dader-slachtoffer. Het thema macht deed zijn intrede. Het huidige maatschappelijk denken over partnergeweld is hier nog steeds op gebaseerd. We denken daarbij vooral aan macht die mannen gebruiken met betrekking tot vrouwen. Hoewel er vandaag nog veel structurele ongelijkheden zijn tussen man en vrouw is deze machtsstrijd niet meer dominant aanwezig bij de geweldkoppels die we in therapie zien. We stellen vast dat ons maatschappelijk denken over partnergeweld niet meer aansluit bij de verhalen die we van hen horen. Met de komst van het individualisme lijkt ons 'in relatie zijn' veranderd. Het huidige discours over partnergeweld lijkt deze hedendaagse verschuiving onvoldoende te integreren. De veranderende maatschappelijk context waar het dwingend karakter van het huwelijk plaatsmaakt voor individuele vrijheid en keuzemogelijkheden is een feit. Dit beïnvloedt sterk hoe we vandaag in relatie gaan en staan. Door sociale en economische veranderingen in de moderne westerse samenleving gaan verklaringen gericht op traditionele stereotypen en rolpatronen minder op. De machtsstrijd tussen man en vrouw is vandaag een minder dominant thema in liefdesrelaties en heeft plaatsgemaakt voor individuele vrijheid en de keuze voor verbinding tussen partners. Dit brengt nieuwe uitdagingen en spanningen mee in relaties en in de hulpverlening. Het dwingend en beveiligend kader van het huwelijk heeft in deze samenleving, waar scheiding heel veel voorkomt, plaatsgemaakt voor de angst dat we onze partner elk moment kunnen verliezen. Deze veranderingen weven een nieuw belangrijk thema in relaties.

We zullen in dit boek een benadering presenteren die vertrekt vanuit de angst zichzelf, de ander of de relatie te verliezen. De angst verlaten te worden, de angst niet perfect genoeg te zijn of de angst dat iemand anders je partner mogelijk nog gelukkiger zal maken dan jij, is de dag van vandaag in intieme relaties een dominantere thema dan de genderstrijd tussen man en vrouw. Willen we hedendaags partnergeweld beter begrijpen, dan moeten we dat geweld tegen

het licht houden van deze toegenomen angst elkaar te verliezen in tijden waar individuele keuzevrijheid en het zoeken van geluk ons hoogste goed lijken te zijn.

Steeds meer onderzoek toont aan dat gepolariseerd denken over geweld voor het overgrote deel van partnergeweld niet correct is. In de dagdagelijkse werkelijkheid zien we immers heel veel wederzijds geweld. Geweld van mannen én vrouwen, in zowel hetero- als in holebi-relaties. Kenmerkend met betrekking tot het werken met koppels is dat beiden zich slachtoffer voelen en tegelijk makkelijk toegeven dat ze zelf gewelddaden plegen. Als we blijven vasthouden aan het gepolariseerd denken over partnergeweld zullen we de onderliggende complexiteit van deze thematiek nooit goed omarmen. In onze benadering van partnergeweld trachten we een manier aan te reiken die deze complexiteit en veelzijdigheid recht doet.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat veel geweldkoppels zich niet thuis voelen in dit gepolariseerd verhaal. Ze voelen zich niet begrepen in hun ervaring dat geweld en liefde twee kanten van dezelfde medaille kunnen zijn. Doordat vele koppels ons duidelijk maakten dat hun liefde – ondanks hun geweld-dynamiek – zo belangrijk is, baseren we ons, naast angst, op liefde als centraal uitgangspunt voor deze nieuwe kijk op geweld. We hebben ervaren dat juist die therapeuten en hulpverleners die zich niet laten vastzetten in het dader-slachtofferdenken, maar naar deze thematiek kijken vanuit angst en liefde, beter toegerust zijn in het omgaan met deze problematiek. Inzicht in deze ‘gevaarlijke liefde’ kan als tegengif dienen voor de veelvuldig ervaren frustraties bij hulpverleners. Door op een andere manier naar partnergeweld te kijken, is het makkelijker om je te verplaatsen in de partners en koppels die onze hulp komen zoeken. Kennen we niet allemaal de kracht van graag zien en de angst om de ander kwijt te raken? Vanuit deze bril zijn hulpverleners beter beschermd tegen de wanhoop en uitzichtloosheid die werken met geweld met zich mee kan brengen. Het geeft handvatten en moed om aan de slag te gaan met het thema in plaats van er angstig of moedeloos van te worden – en juist daarvoor komen geweldkoppels naar hen toe.

Een verklaringsmodel en interventies gebaseerd op wetenschap, niet op ideologie

Zoals verder in het boek nog zal blijken, is het denken over partnergeweld tot nu toe meer gekleurd door ideologie dan door wetenschap. Hoewel er al lange tijd veel onderzoeken zijn gepubliceerd die onze traditionele kijk op partnergeweld sterk nuanceren, vinden deze onderzoeksresultaten onvoldoende ingang in ons denken en handelen. Die nuanceringen leken te veel in tegenspraak te zijn met het maatschappelijk discours. Als gevolg van de op ideologie gebaseerde kijk op partnergeweld was relatietherapie bij geweldkoppels lang controversieel. Hoewel onderzoek aantoont dat relatietherapie een bijzonder valide en werkbare interventie kan zijn, zorgen vastgeroeste overtuigingen er nog vaak voor dat deze aanpak door velen als onverantwoord en zelfs onethisch wordt beschouwd. Wij hebben een jarenlange ervaring met relatietherapie en geweldkoppels. Hoewel deze thematiek relatietherapeuten uitdaagt en niet makkelijk is, hebben we heel veel positieve ervaringen opgebouwd. Die positieve ervaringen hebben vooral betrekking op het koppels helpen om zich te bevrijden van geweldpatronen. De praktijk leert dat de dynamiek in deze koppels in een aantal gevallen zoveel schade heeft aangericht dat zij ervoor kiezen om de relatie te beëindigen. De belangrijke winst is in dat geval dat ze vrij van geweldpatronen dit proces van loslaten in gang kunnen zetten. Wat de uitkomst ook is, met of zonder elkaar verder gaan, in beide scenario's vermindert de gevaarlijke strijd. In het geval van een relatiebreuk kan relatietherapie destructieve vechtscheidingen voorkomen waar niet alleen de partners, maar ook de kinderen zo vaak onder lijden. Relatietherapie kan er mogelijk ook toe bijdragen dat de piek van partnergeweld of stalking na scheiding wordt voorkomen.

De laatste jaren heeft er een belangrijke evolutie plaatsgevonden in onze kennis over volwassen liefdesrelaties. De opkomst van theorie en onderzoek naar volwassen gehechtheid heeft voor een nieuw tijdperk gezorgd in de wereld van relatietherapie. We geloven dat partnergeweld bij uitstek een relationeel probleem is en dat deze schatkist aan kennis en inzichten aan de basis moet liggen voor verklarende ideeën over deze problematiek.

Een genuanceerde kijk op partnergeweld die dichter aansluit bij de beleving van geweldkoppels en die gebaseerd is op wetenschappelijke bevindingen is een noodzakelijke stap om tot werkbare interventies te komen om geweldkoppels te helpen hun relatie te behouden en het geweld te stoppen.

Met dit boek willen we de antwoorden delen op de vragen die we ons de laatste tien jaar stelden in het werken met partnergeweld. Hoe kunnen we begrijpen dat partners die van elkaar houden elkaar zoveel pijn kunnen doen? Welke kennis bestaat er over partnergeweld? Is alle partnergeweld hetzelfde? Hoe kunnen we koppels die ondanks de geweldpatronen toch blijven kiezen voor elkaar, goed helpen als relatietherapeut?

Dit boek hebben we geschreven voor hulpverleners, therapeuten en koppels. En voor iedereen die geboeid is door dit thema en wil ontdekken hoe onze diepmenselijke behoefte aan verbinding een gevecht waard kan zijn.

*'Emoties die in een context
worden geplaatst, worden minder
overweldigend en wijzen juist de weg
naar de betekenis van gebeurtenissen
en de erin besloten behoeften.'*

(Sue Johnson)

DEEL I

DE BLIK OP PARTNERGEWELD

Klopt onze maatschappelijke kijk op partnergeweld?

Wat weten we over geweld tussen koppels?

Hoe kunnen we partnergeweld van binnenuit begrijpen?

1 NAAR EEN NIEUWE BENADERING VAN PARTNERGEWELD

In de zoektocht naar een nieuwe benadering rondom partnergeweld is het goed om zicht te hebben op de manier waarop het denken over dit thema ook in de wetenschappelijke wereld decennialang sterk gepolariseerd was. Hiermee bedoelen we dat verschillende wetenschappelijke stromingen jarenlang strijd gevoerd hebben over de manier waarop we partnergeweld moeten benaderen. De laatste jaren komt hier verandering in en lijkt het wetenschappelijk veld zich te bevrijden van het conflict tussen heersende ideologieën. Minder bevangen door die polarisatie brengt het wetenschappelijk veld tal van nieuwe inzichten met zich mee. Dit opent de deur naar een nieuwe, meer genuanceerde en wetenschappelijk consistente benadering, namelijk de gender-inclusieve benadering van partnergeweld. In dit hoofdstuk schetsen we deze evolutie en presenteren we deze gender-inclusieve benadering.

De gepolariseerde kijk op partnergeweld

De traditionele kijk op partnergeweld is sterk gekleurd door het genderthema. Zowel in de maatschappelijke opinie als in het wetenschappelijk onderzoek over geweld in intieme relaties ging men er jarenlang van uit dat geweld vooral voorkomt van mannen naar vrouwen. Het idee dat mannen gesocialiseerd zijn om geweld te gebruiken in het gezin en dat vrouwen hiervan het slachtoffer zijn, is jarenlang het voornaamste uitgangspunt geweest. Hoewel er de laatste vijftientig jaar heel veel bewijs is geleverd dat ook vrouwen geweld gebruiken, heeft dit onze maatschappelijk kijk niet of nauwelijks beïnvloed. Eerder dan een verruiming van de blik, zette de polarisatie zich voort in het wetenschappelijk spreken en schrijven over partnergeweld. We merken in de praktijk dat partnergeweld een uiteendrijvend karakter heeft. De polarisatie lijkt besmettelijk, deint uit naar alle actoren die met het thema te maken hebben. Deze polarisatie heeft zoveel kracht omdat de thematiek van huiselijk geweld ons allemaal diep raakt. Het raakt ons emotioneel en in onze eigen kwetsbaarheid. In ons systemisch denken is dat niet zo moeilijk te begrijpen. De golven die een onderwerp maakt, rimpelen in verbonden systemen immers verder

(isomorfisme, parallelle processen). Het onderzoeksveld leek lang verdeeld in twee kampen: het Gender Camp versus het Conflict Tactics Camp of Family Violence.

Het *Gender Camp*, dat zijn roots kent in het feminisme, steunt op de overtuiging dat geweld ontstaat uit de gesocialiseerde patriarchale positie. Dit kamp ziet mannen als daders en bijgevolg vrouwen als slachtoffer van geweld in relaties. Dit 'mannelijk' gedrag vindt plaats om controle uit te oefenen op hun vrouwelijk partner en gaat uit van een 'gender-asymmetrie'.¹ Onderzoek vanuit het feministische kamp heeft veel bewijs gevonden voor deze overtuiging. Zo werd bijvoorbeeld het verband tussen geweld op vrouwen en patriarchale ideeën bij mannelijke daders aangetoond en ook werden er correlaties gevonden tussen partnergeweld en structurele genderongelijkheid.² De feministische stroming³ gaat uit van een sociale maatschappelijke structuur waar mannen en vrouwen gesocialiseerd worden in genderspecifieke rollen van waaruit mannen veel vaker geweld gebruiken dan hun vrouwelijke partner.

Het *Conflict Tactics Camp* daarentegen gaat uit van het idee dat zowel mannen als vrouwen plegger en slachtoffer kunnen zijn van geweld en dat de escaleerende conflicten voortkomen uit veelvoorkomende interactionele moeilijkheden binnen het koppel. Zij onderkennen het bestaan van genderongelijkheid en van de machtsongelijkheid tussen mannen en vrouwen. Zij zien deze ongelijkheid echter niet als de oorzaak van het geweld. Ze leggen de oorsprong in de escaleerende conflicten tussen partners. Zij gaan niet automatisch uit van mannelijke pleggers en vrouwelijke slachtoffers. Anders gezegd: deze stroming gaat ervan uit dat partnergeweld slecht één van de mogelijke middelen is die koppels hanteren om hun conflicten op te lossen. Deze stroming beschouwt geweld binnen de partnerrelatie als 'gender-symmetrisch'. Onderzoek vanuit het Conflict Tactics Camp⁴ heeft aangetoond dat ook vrouwen gewelddadig zijn in intieme relaties. In tegenstelling tot wat vaak werd gedacht, stelden onderzoekers vast dat vrouwen in gelijke mate overgaan tot geweld en het geweld niet alleen gebruiken als zelfverdediging. Deze data, alhoewel vele tientallen jaren oud, werden geweerd door academische tijdschriften en werden vaak miskend door overheden.⁵ Het moge duidelijk zijn dat de invloed van het Gender Camp de maatschappelijke opinie over de problematiek van partnergeweld meer beïnvloed heeft dan die van het Conflict Tactics Camp.

Medeiros en Straus⁶ beschrijven in hun werk hoe er gedurende meer dan vijftientig jaar een soms bitter debat gevoerd is over de geldigheid van onderzoeken die aantonden dat vrouwen in gelijke mate hun partner fysiek pijn doen. (En dat er dus ook veel mannen zijn die in hun relatie geweld ondergaan.) Ondanks de overweldigende hoeveelheid bewijs hiervoor verwierf dit onderzoek weinig tot geen bestaansrecht. De discussie over de manier waarop we partnergeweld dienen te begrijpen en wat we moeten onderzoeken, werd toen veeleer ingegeven door wat politiek correct was. Onderzoek naar relationele patronen onderliggend aan partnergeweld, dat de patriarchale visie dus niet volgde, werd gezien als anti-feministisch. Dit werk werd ook vaak beschouwd als onethisch. Mede hierdoor leek het denken en het onderzoek over partnergeweld lang onvrij, bevroren en eenzijdig.⁷

Recent onderzoek van Blasco en haar collega's⁸ laat zien dat deze overtuiging de wereld van relatie- en gezinstherapie en van hulpverlening nog steeds domineert. Zij onderzochten het verschil in de vooronderstellingen die therapeuten maken wanneer ze werken met geweldkoppels. Ze stelden vast dat therapeuten er bij heterokoppels – in tegenstelling tot bij homokoppels – voornamelijk van uitgaan mannelijke daders en vrouwelijke slachtoffers te zullen ontmoeten. Hamel en Nicholls, twee invloedrijke auteurs over partnergeweld, stellen dat onze kijk en wetenschappelijk onderzoek gebaseerd zijn op overtuigingen en waarden in plaats van op neutraal gecreëerde kennis over partnergeweld. Dit heeft ertoe geleid dat partnergeweld verstrikt is geraakt in de polarisatie van dader-slachtofferdenken.

Doordat de dominante kijk op partnergeweld ook de hoofden van de therapeuten bereikte, zijn er heel wat koppels die zich niet thuis voelen in de hulpverlening.⁹ Te lang is een groot deel van de hulpverlenende instanties en methodieken exclusief gericht geweest op separatie of scheiding van het paar; relatietherapie werd jarenlang beschouwd als een onethische interventie voor partnergeweld. Sandra Stith,¹⁰ een invloedrijk therapeut, onderzoeker en auteur over partnergeweld, bekommerde zich jaren geleden al over koppels die ondanks het partnergeweld hun relatie wilden voortzetten. Onderzoeken en hulpverleningspraktijken stelden immers vast dat gemiddeld 70 procent van de vrouwen in opvangcentra terugkeerde naar hun partner. Stith was een van de eersten die ervoor pleitte om relatietherapie te zien als een geldige

behandelingsvorm voor deze koppels. Als gevolg van haar werk werd ze als anti-feministe beschouwd en werd haar verweten het feminisme zelfs tegen te werken.

Vormen van partnergeweld

Een belangrijke verandering in deze polarisatie kwam er door het werk van Michael Johnson en zijn collega's.¹¹ Zij stellen dat onderzoekers energie en tijd verdoen door elkaars onderliggende verklaringsmodel van partnergeweld te bevechten. Johnson bestudeerde de twee gehanteerde perspectieven op partnergeweld. Hij kwam tot de vaststelling dat de twee ideologieën verschillende vormen van wetenschappelijke data analyseerden en dus twee verschillende vormen van partnergeweld onderzochten. Hij zag in dat onderzoekers vanuit Family Violence of Conflict Tactics Camp zich hoofdzakelijk baseerden op data die ze verkregen uit grootschalige interviews en enquêtes bij grote populaties van de volwassen bevolking, de zogenoemde *community samples*. Terwijl het onderzoek van feministische onderzoekers gebaseerd was op data die ze vonden bij de populatie mishandelde vrouwen. Ze zochten hun onderzoeksdata vooral via vluchthuizen, bij gespecialiseerde diensten voor slachtoffers van geweld en bij juridische instanties. Dit verklaart de sterk uiteenlopende en toch wetenschappelijk onderbouwde en relevante bevindingen van beide stromingen. Johnson oversteeg vanuit deze vaststelling de polarisatie door een onderscheid te maken tussen twee categorieën partnergeweld: 'patriarchaal terrorisme' (nu vooral bekend als Intiem Terrorisme) en 'veelvoorkomend koppelgeweld' (nu vooral bekend als Situationeel Partnergeweld).

Bij *Intiem Terrorisme* ontstaat het geweld niet vanuit escalerende conflicten, maar vanuit een eenzijdige dynamiek waarbij de focus ligt op het verkrijgen van macht en controle over de andere partner. Deze gewelddadige partners externaliseren de problemen vaak, tonen geen inzet voor de relatie en zijn niet bereid om in de toekomst iets te willen doen om het geweld te stoppen. Men spreekt dan over pre-contemplatieve geweldplegers.¹² Er is geen bewustzijn van het probleem en geen verlangen om het gedrag te veranderen. Analoog hiermee schrijft Sue Johnson (2016) over een karakterologische vorm van geweld.¹³ Deze vorm van geweld is uni-directioneel en de motivatie van geweld is gericht op macht en controle. *Situationeel Partnergeweld*, kenmerkt zich daarentegen als een uitloper van bi-directionele, negatieve interactiecirkels. De onderzoeksliteratuur is het erover eens dat deze vorm de meest voorkomende vorm van partnergeweld is. Situationeel Partnergeweld gaat uit van gendergelijkheid